

ПЕРЕДМОВА

Тема цього збірника віднесена до найбільш актуальних проблем сьогодення. Саме формування надійної системи захисту прав і свобод громадян, здійснення контролю над злочинністю, послідовна діяльність по формуванню нової кримінальної та кримінологічної політики є одними з найбільш пріоритетних завдань у діяльності наукового співтовариства Одеської національної юридичної академії.

Розвиток нової юридичної теорії у галузі кримінального права, реформи кримінально-правових норм та інститутів, формування наукових основ кримінологічної політики є проблемами цікавими та такими, що підлягають ретельному контролю з боку науковців.

Так, гармонізація кримінального законодавства держав континентальної Європи, тобто приведення його у відповідність до європейських стандартів на підставі положень створеного у межах Ради Європи та Європейського Союзу загальноєвропейського кримінального законодавства, є об'єктивно необхідною для підвищення ефективності протидії міжнародним злочинам та злочинам міжнародного характеру. В ці ж роки розпочався процес входження України в європейський правовий простір, більш активними стали міжнародні зв'язки у межах Європи, у т.ч. в інституційній та науковій сферах, що вимагає ретельного вивчення проблем апроксимації та гармонізації чинного законодавства згідно з міжнародними стандартами.

Отже зацікавленість викликають наведені авторами збірника аргументи на користь систематизації й уніфікації кримінального законодавства із використанням положень новел кримінально-правової доктрини з одночасним звуженням загального обсягу криміналізованих діянь за допомогою положень Загальної частини кримінального законодавства, що стосуються відповідальності за незакінчену злочинну діяльність, співучасть, множинність злочинів тощо.

Певний інтерес викликають міркування фахівців одеської, львівської, київської, донецької юридичних шкіл щодо формування нової кримінологічної політики у сфері обмеження призонізації, протидії організованій злочинності та корупції, проблем ресторативного (відновного) правосуддя.

Це ж стосується й розвитку системи правосуддя в країні. Не можна заперечувати тієї очевидної істини, що суд бере участь у стримуванні злочинності у формі здійснення правосуддя, коли при цьому захищаються права та інтереси як пересічних громадян, так і інтереси держави і суспільства.

Цю роль судова влада може успішно виконувати лише за однієї умови: якщо вона буде користуватися авторитетом у суспільстві. Причому авторитетом, не нав'язаним іззовні, а таким, що випливає з оцінки суспільством розгляду судами конкретних справ.

Такого авторитету судова влада не набула. Більше того, останнім часом вона втрачає і ті залишки поваги, які залишилися до неї у частини суспільства. І не потрібно тішити себе ілюзіями того, що про високий авторитет суду свідчить незначний процент оскаржених судових рішень. Адже не секрет, що переважна більшість судових справ не є складними з юридичного і фактичного боку і по них практично неможливо ухвалювати незаконні рішення. При цьому чомусь умовчують, що з числа рішень, оскаржених в апеляційному і касаційному порядку, процент скасованих і змінених сягає третини і навіть більше. А це саме ті справи, невірне вирішення яких заподіює найбільшу шкоду інтересам громадян і держави. Не випадково реформування судової влади є предметом посиленої уваги Комітету Верховної Ради України з питань правосуддя, який підтримав ініціативу провідних вчених-юристів, суддів-практиків і частини політиків, представлених у парламенті, щодо прийняття Закону України «Про судоустрій і статус суддів». Він уже одержав схвальну оцінку відповідних структур Ради Європи, які розцінили його як важливий крок на шляху справжнього, а не декларативного оновлення судової влади України, на шляху створення сучасної держави.

Саме такі послідовні шляхи з розвитку системи захисту прав і свобод громадян у судовій сфері, сфері правоохоронної діяльності, науковому та експертному забезпеченні протидії злочинності та іншим негативним проявам нашого життя надають можливість сприяти формуванню реальної правової держави, в якій верховенство права є не політичним лозунгом, а частиною повсякденного буття.

Сергій КІВАЛЮВ,

доктор юридичних наук,
професор, академік АПН України,
президент Одеської національної
юридичної академії,
голова Комітету Верховної Ради
України з питань правосуддя